

GIẢI PHÁP ỨNG DỤNG HIỆU QUẢ THÔNG TIN ĐỒ HỌA TRÊN BÁO ĐIỆN TỬ

Trương Thị Phương*

Trường Đại học Công nghệ Thông tin và Truyền thông – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Sử dụng thông tin đồ họa trên báo điện tử có thể xem là một trong những giải pháp hữu hiệu, nhằm làm tăng hiệu quả truyền tải thông tin đến với độc giả. Bởi thông tin đồ họa trên báo điện tử giúp tin, bài trở nên ngắn gọn, cô đọng, hấp dẫn, dễ hiểu, và dễ nhớ hơn... với công chúng. Trong bài báo này, tác giả đã sử dụng các phương pháp phân tích (thống kê, điều tra, so sánh... để tiến hành phân tích thực trạng sử dụng thông tin đồ họa trên báo điện tử, từ đó đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin đồ họa trên báo điện tử.

Từ khóa: Đồ họa, thông tin đồ họa, báo điện tử, công chúng, báo chí

ĐẶT VẤN ĐỀ

Đồ họa được sử dụng trên các báo điện tử hiện nay như một phương tiện truyền tải thông tin có hiệu quả và cần thiết. Đặc biệt, trong các lĩnh vực cần thể hiện nhiều số liệu như kinh doanh hoặc các đề tài liên quan đến quy hoạch, các yếu tố thời tiết, địa lý... Từ vài năm nay, thông tin đồ họa được sử dụng nhiều hơn, thể hiện các dạng tin tức đa dạng hơn.

Thông tin đồ họa được hiểu là một dạng ngôn ngữ phi văn tự. Đó là những hình ảnh được vẽ và sử dụng trên báo chí, phục vụ cho mục đích truyền tải tin tức, sự kiện hoặc hỗ trợ cho việc thông tin bằng văn tự, lời nói, âm thanh hiệu quả hơn. Trong một bài phỏng vấn, ông Eric Scherer – Giám đốc chiến lược kế hoạch và hợp tác tại Agence France Presse (Pháp) đã khẳng định: “*báo chí trực quan đang là một trong những xu hướng không chỉ của các phương tiện truyền thông truyền thống mà còn của các phương tiện truyền thông mới. Một bức ảnh hoặc đồ họa tốt có thể đáng giá hơn 1.000 – 2.000, thậm chí 3.000 từ*”. [1]

Vì vậy, việc sử dụng đồ họa sẽ là xu hướng phát triển quan trọng bậc nhất của mỗi loại hình báo chí hiện tại và trong tương lai. Chính nhờ đồ họa, với việc mã hóa thông tin dưới dạng hình vẽ, biểu đồ... sẽ giúp thông tin được diễn đạt một cách nhanh gọn, súc tích, dễ hiểu, gây ấn tượng, giúp độc giả lưu nhớ dễ dàng và lâu hơn.

Do đó việc ứng dụng hiệu quả thông tin đồ họa trên báo chí nói chung và báo điện tử nói riêng là quan trọng và cấp thiết.

THỰC TRẠNG SỬ DỤNG THÔNG TIN ĐỒ HỌA TRÊN BÁO TUỔI TRÈ ONLINE

Khi nhắc đến báo điện tử ở Việt Nam về vấn đề thông tin đồ họa, không thể không kể đến tờ *Tuổi trẻ Online*, bởi đây là một tờ báo điện tử lớn nhất nhì trong nước, uy tín, chất lượng cùng với lượng độc giả cao. Tờ báo luôn quan tâm đến vấn đề khai thác và sử dụng tin đồ họa để thể hiện trong mỗi tác phẩm báo chí nhằm mang đến cho công chúng cái nhìn trực quan, hấp dẫn.

Sự chênh lệch trong tỉ lệ sử dụng các dạng thông tin đồ họa

Qua khảo sát trên báo *Tuổi trẻ Online* trong vòng 4 tháng (từ 1/1/2016 – 30/4/2016), báo đã sử dụng 216 tin đồ họa để chuyển tải thông tin. Sự xuất hiện của các dạng tin đồ họa được trình bày tại bảng 1.

Bảng 1. Tỉ lệ sử dụng các dạng thông tin đồ họa trên báo Tuổi trẻ Online 4 tháng đầu năm 2016

Dạng thông tin đồ họa	Bản đồ	Biểu đồ	Sơ đồ	Bảng biểu	Tranh minh họa	Tổng
Số lượng	134	22	19	10	31	216
Tỉ lệ sử dụng (%)	62	10	9	5	14	100

(Nguồn: Khảo sát trên báo Tuổi trẻ Online)

* Tel 01695501714, Email. truongphuongbc.k56@gmail.com

Bảng trên cho thấy tỷ lệ sử dụng dạng thức đồ họa bản đồ là cao nhất với 62% và thấp nhất là bảng biểu với 5%. Sờ dĩ có sự chênh lệch lớn vậy, vì bản đồ là dạng thức đồ họa với đặc thù mô tả chi tiết, rõ ràng, sinh động sự kiện, và dạng thức bản đồ đã quen thuộc với độc giả. Độc giả bình thường dễ dàng bị cuốn hút, hấp dẫn bởi dạng thức đồ họa bản đồ với những chi tiết sinh động, màu sắc bắt mắt hơn so với những bảng số liệu chẳng hạn.

Còn lại các dạng thức đồ họa: biểu đồ, sơ đồ và tranh minh họa đều được sử dụng tương đối. Theo khảo sát của tác giả, trong ba dạng thức này thì tranh minh họa hiện nay đang có xu hướng sử dụng tăng dần. Với tính năng mô tả lại chi tiết sự việc một cách khách quan nhất, qua đó nó còn mang nhiều giá trị khác như châm biếm, biếm họa, hài hước... điều này đã tạo được sự thích thú, hấp dẫn với độc giả [2].

Tin đồ họa chủ yếu được sử dụng trong các mục: kinh tế, thời sự, chính trị - xã hội

Tuổi trẻ Online sử dụng tin đồ họa chủ yếu ở một vài chuyên mục quan trọng như: thời sự, chính trị - xã hội, kinh tế.

Bảng 2. *Tỷ lệ sử dụng dạng thông tin đồ họa trong từng chuyên mục trên tổng số tin đồ họa được Tuổi trẻ Online sử dụng 4 tháng đầu năm 2016*

Năm 2015

Hình 1. *Hành trình tìm kiếm máy bay MH370 mất tích bị ẩn năm 2015. TTO, 08/03/2016*

Qua hình 1 ta có thể thấy sự kết hợp giữa bản đồ và hình vẽ, chữ viết nhằm để làm rõ nét các yếu tố được nhắc đến trong hình. Phần chú thích rõ ràng, ngắn gọn chứa đựng đầy đủ nội dung thông tin giúp công chúng tiếp nhận nhanh hơn.

Tuy nhiên: “Để thể hiện tin đồ họa bằng bản đồ, thì người thực hiện cần thu thập tư liệu, thông tin, các hình mẫu, hình ảnh liên quan đến nơi xảy ra sự kiện để có cái nhìn tổng thể, đầy đủ và chính xác nhất về sự kiện đó, do vậy phải đầu tư hơn rất nhiều so với dạng tin bài chỉ có chữ viết và ảnh chụp. Trung bình để làm tin đồ họa, phóng viên mất ít nhất 6 giờ đồng hồ, trong khi tin truyền thống chỉ tốn khoảng 2 giờ. Điều này ít nhiều ảnh hưởng đến sự phát triển của loại hình thông tin này” Trần Như Khanh – Tổ trưởng tin đồ họa báo Tuổi trẻ.

Bảng biểu là dạng thức chiếm tỷ lệ thấp chỉ có 5%. Do đặc thù của dạng thức này chỉ mô tả thông tin cần yếu tố thống kê, xếp hạng... với những số liệu khó nhớ, khó tiếp nhận. Vì thế mà dạng đồ họa bảng biểu ít được sử dụng trên báo Tuổi trẻ Online.

Chuyên mục	Số lượng tin đồ họa trong các chuyên mục/tổng số tin đồ họa	Tỷ lệ sử dụng dạng thức thông tin đồ họa
Chính trị - Xã hội	80/216	37%
Thể giới	50/216	23%
Kinh tế	43/216	20%
Văn hóa – giải trí	19/216	9%
Pháp luật	22/216	10%
Các chuyên mục khác	2/216	1%

(Nguồn. Khảo sát trên Tuổi trẻ Online)

Với tỷ lệ 37% thông tin đồ họa thuộc chuyên mục chính trị - xã hội càng cho thấy sự quan tâm của tờ báo đối với những vấn đề chính trị - xã hội của đất nước, những sự kiện xảy ra trong cuộc sống hằng ngày.

Với *Các chuyên mục khác*, tỷ lệ sử dụng ít vì các chủ đề đó có thể dễ dàng khai thác thông tin, dùng ảnh chụp sự kiện, nội dung sự việc mang tính thực quan, chân thực nên có thể không cần đến việc sử dụng dạng đồ họa để đưa tin.

Các chuyên mục còn lại là *kinh tế, văn hóa – giải trí, pháp luật*, tỷ lệ sử dụng

dạng thức đồ họa chênh lệch nhau không cao. Vì đây là các chuyên mục chuyên đưa tin về những vấn đề, sự kiện, tin tức hằng ngày diễn ra trong cuộc sống, nó có sự quan tâm của công chúng ngang bằng nhau.

Sử dụng tin đồ họa của các hãng truyền thông lớn trên thế giới

Với những tin tức, sự kiện trên thế giới, phần lớn báo phải sử dụng lại tin đồ họa của các hãng thông tấn lớn trên thế giới, đây cũng là những nguồn tin uy tín, đảm bảo và chất lượng.

Tuổi trẻ Online thường dẫn lại tin đồ họa từ một số nguồn uy tín như: CNN, BBC, Reurter

Hình 2. Máy bay Indonexia rơi (Nguồn: CNN)

Việc dùng lại đồ họa của các hãng truyền thông trên thế giới, một mặt làm phong phú thông tin nhưng mặt khác lại gây không ít trở ngại đối với công chúng tiếp nhận. Tuy nhiên, những chú thích bằng tiếng nước ngoài trên đồ họa khiến nhiều người không hiểu được. Do vậy, hiệu quả thông tin của việc dùng lại này chưa cao [3].

Thực trạng về nhu cầu của công chúng

Để xác định thực tế nhu cầu tiếp nhận thông tin đồ họa của công chúng, tác giả tiến hành khảo sát online 200 phiếu, qua đó, có được một số kết quả quan trọng như bảng 3.

Hơn 70% công chúng được hỏi cảm thấy thích thú và rất thích thú đối với thông tin đồ họa. Điều này là minh chứng cho thấy công chúng hào hứng tiếp nhận các tin bài được thể hiện dưới dạng thông tin đồ họa để lấy thông tin, và

họ thấy, thông tin truyền tải qua dạng này khá thú vị và bổ ích. Thông tin đồ họa thực sự đã tạo được hiệu ứng tốt đối với công chúng.

Bảng 3. Khảo sát mức độ thích thú của công chúng với thông tin đồ họa

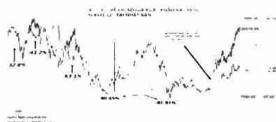
Mức độ	Tỉ lệ (%)
Rất thích thú	30,5
Thích thú	41
Bình thường	28,5
Không thích	0
Tổng	100

Tuy nhiên, thực tế cho thấy, không phải độc giả nào cũng hiểu được thông tin đồ họa trên báo, kết quả bảng dưới đây chứng minh cho điều đó.

Bảng 4. Khảo sát mức độ hiểu của công chúng với thông tin đồ họa

Mức độ	Tỉ lệ (%)
Rất hiểu	19,2
Hiểu	41,7
Không hiểu lắm	32,7
Không hiểu	6,4
Tổng	100

Bảng trên cho thấy, có đến gần 40% lượng độc giả chưa hiểu lắm hoặc chưa hiểu thông tin đồ họa trên báo. Điều đó phản ánh thực trạng chất lượng các thông tin đồ họa chưa cao. Ví dụ hình 3 dưới đây là không hiệu quả.

Hình 3: Biểu đồ chỉ số giá xuất khẩu và chỉ số NIKKEL 225 tại Nhật Bản (Nguồn: Tuổi trẻ Online, 21/01/2016)

Khi nhìn vào biểu đồ trên (Hình 3), chỉ có 43/200 người được hỏi hiểu được nội dung thông tin biểu đồ cung cấp. Quá nhiều con số, các đường nét rối mắt, phải đọc thêm phần văn bản mới hiểu được nội dung, đó là ý kiến của nhóm công chúng tác giả khảo sát.

Gần 80% công chúng mong muốn rằng thông tin đồ họa xuất hiện nhiều hơn trên báo chí, và các đồ họa này cần dễ hiểu, dễ nhìn hơn, bởi như vậy sẽ giúp họ nắm bắt được thông tin nhanh hơn thay vì mất nhiều thời gian để đọc toàn văn các tin, bài [3].

Thực trạng về đội ngũ nhân lực sản xuất tin đồ họa

Tác giả đã có bài phỏng vấn sâu với ông Trần Như Khanh, tổ trưởng tổ thiết kế đồ họa, báo Tuổi trẻ về đội ngũ nhân lực sản xuất tin đồ họa. Ông cho biết: “Bộ phận chịu trách nhiệm chính các đồ họa phục vụ nội dung thuộc về họa sĩ chính trong phiên làm việc hôm đó thuộc Phòng kỹ thuật trình bày báo thực hiện, nếu có nhiều nội dung phức tạp thì tổ họa sĩ sẽ bàn bạc phân công thực hiện. Phòng gồm 2 họa sĩ trình bày chính và khoảng 50 nhân viên bao gồm kỹ thuật - Morasse - tinh tảo viên. Đội ngũ thiết kế - trình bày báo theo tiêu chuẩn phải có trình độ từ đại học hoặc tương đương, hiểu biết về hình ảnh, về nghệ thuật chữ, font chữ. Có kiến thức về nghiệp vụ báo chí, có tinh thần cộng tác làm việc nhóm nắm vững các phần mềm chuyên dùng lĩnh vực đồ họa (bao gồm 2D lẫn 3D) có khả năng hoạt động độc lập và họa sĩ có khả năng hướng dẫn nhân viên kỹ thuật để thực hiện chính xác ý đồ trình bày. Nói chung phải là họa sĩ - nhà báo. Tuy nhiên, số nhân lực đáp ứng được những yêu cầu trên còn hạn chế”.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP ỨNG DỤNG HIỆU QUẢ THÔNG TIN ĐỒ HỌA TRÊN BÁO ĐIỆN TỬ

Từ kết quả nghiên cứu trên, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin đồ họa trên báo điện tử như sau:

Giải pháp về mặt nội dung:

Tăng cường sử dụng tin đồ họa trên báo điện tử bằng cách, các phóng viên và biên tập viên luôn cân nhắc và ưu tiên lựa chọn hình thức đưa tin bằng đồ họa với các chủ đề phù hợp, thay vì viết tin theo lối truyền thống (bài gồm chữ và ảnh chụp).

Tìm kiếm và làm phong phú nội dung của các đồ họa bằng chất thể hiện và những tư liệu thông tin khác nhau. Công việc này đòi hỏi những kỹ thuật viên đồ họa cần tìm hiểu sâu và kỹ hơn về những vấn đề mà mình thể hiện, có như vậy thì thông tin trong bài mới hấp dẫn và thuyết phục độc giả

Độc giả hiện nay cần nhiều hơn những đồ họa sinh động và hấp dẫn, thuyết phục hơn, vì vậy song song với việc duy trì đồ họa trên các trang tin kinh tế, thể giới, chính trị - xã hội... thì Tuổi trẻ Online nên tập trung và phân đều hơn nữa dạng thức đồ họa ở tất cả các chuyên mục.

Giải pháp về mặt hình thức

Trước hết cần phải tạo lập sự cân xứng, hài hòa trong mỗi tin đồ họa. Để hấp dẫn bạn đọc thì mỗi tác phẩm đồ họa thông tin không chỉ thể hiện chính xác thông tin mà còn phải đẹp, bắt mắt, vì nội dung phải đi liền với hình thức thể hiện bởi đây là yếu tố quan trọng biểu đạt các giá trị nội dung thông tin. Khi thiết kế một đồ họa, kỹ thuật viên phải chú ý tới một số điểm như tạo sự cân đối, hài hòa, nhưng đồng thời cũng phải cho người xem thấy được điểm nhấn trong đồ họa đó.

Cần phân bố đều các mảng khối, hình ảnh, tạo sự hài hòa trong một bố cục của tác phẩm. Người trình bày sẽ phải tính toán đến các tỷ lệ và sắp xếp các yếu tố hình ảnh cho hợp lý nhất.

Tạo lập bộ phận xử lý và thiết kế thông tin đồ họa chuyên biệt cho tờ báo

Đây là xu hướng cần thiết để cho các tờ báo có thể bắt kịp với nền báo chí hiện đại. Hiện nay báo Tuổi trẻ cũng đã và đang phát triển đội ngũ nhân viên thiết kế đồ họa riêng cho mình, tuy nhiên con số còn khá khiêm nhường (chỉ với 2 họa sĩ chính).

Trên thế giới, nắm bắt xu thế thời đại, các hãng truyền thông lớn như Reuters, BBC, CNN, AP... đều có bộ phận thông tin đồ họa riêng để phục vụ hoạt động thông tin của mình đồng thời cung cấp cho các cơ quan báo chí khác có nhu cầu [4].

Báo điện tử cần xây dựng đội ngũ chuyên nghiệp để nghiên cứu, sáng tạo và thiết kế ra

hiều dạng thức đồ họa mới mẻ, sinh động hấp dẫn độc giả, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của công chúng. Phải tạo được sự độc lập cho riêng mình, hạn chế phần nào lấy lại nguồn tin từ nơi khác. Đồng thời khai thác các trang thiết bị hiện đại (thiết bị chuyên dụng, phần mềm...) để tạo ra sản phẩm đồ họa.

Một số phần mềm được dùng cho thiết kế đồ họa trên báo chí như: Adobe Photoshop, Adobe Indesign, Adobe Illustrator, Corel Draw. Hiện nay, có khá nhiều khóa học đồ họa báo chí ngắn hạn do các trung tâm (như Việt Tâm Đức...) mở ra, tuy nhiên, để học bài bản, chuyên sâu, thì tại một số trường như Trường Đại học Công nghệ Thông tin và Truyền thông (ĐHTN), Đại học Mỹ thuật – Công nghiệp Hà Nội... có ngành đào tạo về đồ họa uy tín và chất lượng.

Sử dụng tin đồ họa cho tất cả các chuyên mục, lĩnh vực

Kết quả khảo sát ghi tại Bảng 2 cho thấy, Tuổi trẻ Online sử dụng tin đồ họa chủ yếu ở một vài chuyên mục quan trọng như: thời sự, chính trị - xã hội, kinh tế. Do vậy, để nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin đồ họa, và để thông tin đồ họa được sử dụng phổ biến, cần khuyến khích sử dụng thông tin đồ họa ở tất cả các chuyên mục.

Ở mỗi chuyên mục, lĩnh vực cần lựa chọn dạng đồ họa cho phù hợp. Qua khảo sát tờ Tuổi trẻ Online và tham khảo một số tờ báo mạnh về thông tin đồ họa (Vietnamplus, Vnexpress), tác giả đề xuất xu hướng sử dụng dạng thông tin đồ họa cho các chuyên mục trên báo điện tử như sau:

Chuyên mục	Dạng thông tin đồ họa
<i>Thời sự, chính trị</i>	Tranh minh họa, sơ đồ, bản đồ
<i>Văn hóa, xã hội</i>	Tranh minh họa, sơ đồ
<i>Kinh tế</i>	Biểu đồ, bảng biểu
<i>Pháp luật</i>	Tranh minh họa, sơ đồ
<i>Giải trí, du lịch</i>	Tranh minh họa, sơ đồ, bản đồ
<i>The thể thao</i>	Bảng biểu, tranh minh họa

Mỗi chuyên mục mang những đặc điểm thông tin riêng nên các dạng thức đồ họa được sử dụng để thể hiện thông tin cũng khác nhau [5].

Sở dĩ tranh minh họa được sử dụng ở hầu hết các mục vì với đảo thù là khắc họa lại hình ảnh sự kiện, vấn đề một cách trực quan, chi tiết, rõ ràng làm cho người đọc nhìn vào có thể hình dung ra ngay sự kiện, hiện tượng diễn ra trong thực tiễn. Bên cạnh đó thì với tính năng chấm biếm, hài hước thì tranh minh họa lại khiến cho độc giả càng hứng thú, thoải mái nhu cầu thông tin và giải trí của bản thân.

Các dạng thức khác như sơ đồ, bản đồ, bảng biểu cũng được sử dụng trong tất cả các chuyên mục. Tùy theo sự kiện, vấn đề mà tác giả sử dụng các dạng thức đồ họa khác nhau để thể hiện làm sao cho thông tin đến với bạn đọc một cách rõ ràng, cụ thể và thuyết phục nhất.

KẾT LUẬN

Tin đồ họa góp phần làm cho tác phẩm báo chí thêm bắt mắt, hấp dẫn sự chú ý của bạn đọc, giúp độc giả ghi nhớ thông tin. Tin đồ họa có khả năng giải thích câu chuyện nhanh hơn, giúp người đọc tiếp cận thông tin dễ dàng hơn. Điều này đặc biệt hiệu quả với những con số, số liệu hay các mốc thời gian, cấu trúc phức tạp của sự vật mà con chữ không diễn tả được.

Với những đặc điểm và vai trò quan trọng trong việc chuyển tải thông tin đến độc giả, tin đồ họa ngày càng trở thành dạng thức thông tin phổ biến trên báo chí, là xu hướng phát triển của báo chí hiện đại

Các giải pháp đưa ra sẽ góp phần nâng cao hiệu quả sử dụng thông tin đồ họa trên báo điện tử.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Bích Ngân (2011), *Việc sử dụng đồ họa tin tức trên báo đầu tư*, Khóa luận tốt nghiệp, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội.
2. Nhiều tác giả (2006), *Các thủ thuật làm báo điện tử*, Nxb Thông tấn.
3. Hà Huy Phương (2000), *Sự độc đáo của thông tin đồ họa trong Báo chí – Những điểm nhìn thực tiễn*, Nxb Văn hóa – Thông tin

4. Ngô Thị Yến (2012), *Sử dụng thông tin đồ họa trong các chương trình truyền hình hiện nay*, Luận văn Thạc sĩ, Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn TP. Hồ Chí Minh.

5. Đào Thu Trang (2015), *Đồ họa trong các tác phẩm báo chí trên báo mạng điện tử Việt Nam hiện nay*, Luận văn thạc sĩ báo chí học, Học viện Báo chí và Tuyên truyền.

SUMMARY

SOLUTIONS OF APPLYING EFFICIENTLY INFOGRAPHIC IN E-NEWSPAPERS

Trương Thị Phương*

University of Information and Communication Technology – TNU

Using graphical information on online newspapers can be considered one of the effective solutions to increase the efficiency of information transmission to readers. The graphical information makes the article becomes brief, condensed, compelling, understandable, and easier to remember to the public. In this article, the author used statistical analysis, investigation, comparison. . to analyze the situation of using graphic information in e-newspapers, thereby proposing solutions to improve the efficiency of using graphical information e-newspapers.

Key words. *graphic, infographic, electronic newspaper, public, newspaper.*

Ngày nhận bài: 29/3/2017; Ngày phản biện: 18/4/2017; Ngày duyệt đăng: 28/6/2017

* Tel. 01695501714, Email truongphuongbc.k56@gmail.com